

Kvasisuomalaisia Lapin paikannimiä

Vuoden 1920 Virittäjässä käsittelin »Lappalaisperäisiä paikannimiä suomenkielen alueella»¹ ja esitin muutamia näkökohtia niistä tavoista, joilla noita nimiä on suomalaiseseen asuun mukautettu. Lappalaisperäisten paikannimien joukossa on eräs ryhmä, jota voi nimittää kvasisuomalaiseksi, koska nämä nimet ovat ensi näkemältä selvää suomea. Niiden todellinen alkuperä voidaan selvittää vain sen perusteella, että ne esiintyvät lappalaisten yhä vielä tai tuonnoin asumilla alueilla, jonka tähden niiden lappalaiset vastineet tunnetaan. Niinpä esim. Inarin Kettujoella ei ole mitään tekemistä kettu-sanana kanssa, eivätkä Karppinen, Pasanen tai Tolonen ole syypäitä sellaisten nimien syntyyn kuin Karppiskantama, Pasaspää ja Tolojoki. Suurin osa tähän ryhmään kuuluvista paikannimistä lienee peräisin myöhäisiltä ajoilta, ehkä parilta viime vuosisadalta. Etäisiä syrjäseutuja eivät suomalaiset tietenkään tulleet tuntemaan yhtä varhain kuin esim. lappalaisten talvikyliä, joita olivat mm. Aviovaara, Enontekiö, Kitkajärvi, Sodankylä ja Sompio; näistä on verokirjoissa mainintoja jo 1500-luvulta asti. Joskus näyttää käyneen niinkin, että lappia jonkin verran taitanut suomalainen on sekoittanut toisiinsa kaksi suunnilleen samanasuista, mutta erimerkityksistä lapin sanaa ja sen johdosta kääntänyt väärin alkuperäisen paikannimen. Kvasisuomalaisia paikannimiä kätkeytyy varmaan runsaasti eteläisemmänkin Suomen nimistöön, mutta niitä emme voi saada selville, koska tiedot vastaavista lappalaisista nimiasuista puuttuvat.

Seuraava luettelo käsittää n. 130 paikannimeä Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän Lapista. Niiden enemmistö sisältää — määreosana tai muuten — jonkin näennäisesti suomenkielisen appellatiivin tai henkilönnimen. Eräissä tapauksissa nimi on samanlainen kuin Lapin eteläpuolella esiintyvä paikannimi, jonka alkuperää ei varmasti tunneta (esim. Aunus, Viro).

Aarniniva Ruotsissa (Rautasvuoma—Torniojärvi), lp. (MO IV—V 25) *Ärnahånävve*; vrt. lpL (*h*är^rnas, (*h*är^enasa 'rovfågel'.

Allikanniemi Ruijassa Tenon alajuoksulla, lpN (Qv. 22) *Allik-njar'gá*, (Lagercrantz 32) *älli^Hk-nár^K*⁴. Nimi voi olla laina lapista suomeen tai päinvastoin. Qvigstad viittaa sm. *allikka* sanaan. Tästä on SS:n kokoelmissa kuitenkin vain yksi — epävarmaksi merkitty — tieto (*vešallikka*, Maaninka), jota vastoin *allikko* on tunnettu laajalti, pohjoisimpana Kalajoella ja Hailuodossa merkityksessä 'sula silmäke (meren) jäällä'. Puheenparsi »ojasta allikkoon» mainitaan Pelkosenniemieltä asti.

Aunuslahti Inarinjärvessä, lpI *AunureB-lüöh¹tä*.

¹ Lappalaisperäisten (etupäässä varsinaisen Lapin eteläpuolella tavattavien) pn:ien tarkistettu luettelo on kirjassani »Suomen lappalaiset vuoteen 1945», 1 104, 106, (kartta) 107.

Aviovaara, vaara ja ent. lapinkylä Ruijassa, vuosien 1550 ja 1699 välillä Affewara, auiouara, Awiaware, A(f)wiowara (I.F., IV ja John.), 1745 (Schnitler 434) Afjovara l. -vare, v. 1738 »Afwiowara by . . . hafwer ett uppbördz Ting och marcknadzställe, der handla Torneå Stadz Borgerskap» (I.F., I, 128). Paikan lp. nimi on N *Aw'jo-varre*, vrt. *aw'jo* 'egg, skarp kant' (Qv. 88).

Enontekiö (: -llä), varhemmin *Enontekiä(inen)* (: -isissä; And. 1 : -isten kappeli), v. 1751 (I.F., I 208) *Enontekemä*, kunta ja ent. lapinkylä; omituiselta tuntuva nimi, jonka eräs leikkisä pakinoitsija ruotsinsi Morbrorsmakareksi. 1500- ja 1600-luvulla nimi kirjoitettiin Eneoteckj, Eenoteckis, Enotäcki, Enotäckes, 1700-luvulla Enotæk, Enotekies, Enontekiæs (Schnitler), Enontekckis, Enontekis, joista viimeksi mainittu muoto on säilynyt ruotsissa käytettynä tähän päivään asti. Näiden asujen ohella esiintyivät v. 1606—17 kuitenkin myös Tenataki, Tenâteke, Tenoteki, Tenotecki(s) (I.F., I, II, IV, John. 123). Kahtalaisuus perustuu 'isoa jokea, kymä' merkitseviin lpN sanoihin, jotka ovat Kt *ædno* (Enontekiön *ædnu*, Lapin suomen *eno*) sekä Kr ja P *dædno* (Utsjoen *tædnu*; v. 1598 Theno elff 'Teno').² Enontekiöltä saakin alkunsa kaksi suurta jokea, nim. Muonionjoki ja Ounasjoki, vieläpä jokunen Tenon lisäjokien latvapuro. Enontekiön paikallinen nimi on *Eänùdat*³ (-*dä^ht* < -*dä^hk*), gen. -*däcä*), jota vastaisi suomessa *Enonne: -*nteen*; johdin -*däk*, gen. -*däyä* on tuonut mieleen verbin *däkkät* : *däyäm* 'tehdä', ja siten on päädytty virheelliseen käännökseen -*tekiö* (-*tekiäinen*). Tenataki jne. elää vielä Enontekiön nimen Tenon-seutuisessa muodossa *Täänùdä^hk*; vrt. myös (Qv. 43) *Dänodäk*, Vestertana (både om landet og om fjorden helt til botn).

Iijärvi Pohjois-Inarissa, v. 1671 (I.F., II) *Yjærffwi*, lpI *Ij-jäü^u'ri* (J.F. Ijaure), tunt.-lp. (E.I.) *Ib'ü-jäü^u'ri*. Nimen arvellaan palautuvan sanaan *iija*, *ibba* 'yö'; Ruijassakin on (Qv. 84, 94) *Iddjä-jaw're*, Nattvatnet. Osa maamme eteläisemmistäkin Iialkuisista pn:istä voi palautua 'yötä' merkitsevään lapin sanaan.

Iivaara ent. Suonikylän alueella, lpKo *Jev-vär*, (Tanner 15) *Jivv'vär*.

Jortani(nkoski) (Tanner 15: Jordaninniva) Paatsjoen keskijuoksulla, lpKo *Jördež* (vrt. *jörrod*, frekv. *jörēd* < *jōradēv 'pyöriä, vierii'), v. 1826 (John. 250) *Jorde*, (Qv. 8) *Jor'de* (*Jur'de*) l. *Jordeš* (*Jurdeš*) -*kuoš'k*.

Juurakko (Qv. 16) norj. Lausklubben, Etelä-Varangissa, lpN *Juwrek*. On vaikea tietää, onko sana lainattu lapista suomeen vai päinvastoin.

Kaakkurijoki, -*järvi* Petsamon kylässä, lp. (Tanner 15, 16) *Kägger³jokk*, -*jaur*; (Tanner) *kägger* 'laiskuri joka ei tahdo liikkua'.

Kaarasjoki, joki ja kunta Ruijassa, norj. Karasjok, lpN (Qv. 87) *Kāraš-* l. *Gāraš-jokká*; v. 1595 Carasiockj, Karasiockj, 1671 Karass Jocki, 1648 Karadzjockj, 1745 Carasjoki (I.F., I; Qv. 87). Nilsiässä on *Kaaraslahti* ja Viipurin Kilpeenjoella *Kaarasniitty*, mutta niiden ja *Kāraš-jokkân* yhteenkuuluvuus on epävarma.

Kaar(r)ekoski Inarin Siuttajoessa, tunt.-lp. (E.I.) *Kār'de-küöi^hka*. Vrt. lp. *kār'di*

² Omituinen on J. Fellmanin maininta (III 253) »Tanaelf, af Lapparne benämnd Teno, af Finnarne Eno eller Enojoki d.ä. en större elf . . .»

³ Myös muotoa *Ēnodak* käytettäneen (Kaaresuvannossa?).

'poroaitaus', Lapin sm. *kaarre*: *kaarteen*. Myös Kitisen keskijuoksulla on Kaar(r)ekoski.

Kaava, kylä ja talo Utsjoella, *-apajanmaa* Savukoskella. Vrt. lpUts. *kāvā* : gen. *kāvā* 'kaarre, mutka (esim. joen, rannan)'.
Kaikunuora, manteren ja Kaamassaaren välinen pitkä salmi Inarinjärven kaakkoisosassa, lpI *Keäicu-nuəri* 'oiko- l. ojennussalmi'; (appell. *nuəri* 'manteren ja saaren välinen pitkä salmi'). Toinen *K.-n.*, edellisen mukaan nimetty, on n. 5 km pitkä, suorahko osa kosketonta Paatsjoen yläjuoksua.

Kaisaniemi Ruotsin Torniojärven etelärannalla, lp. (MO IV—V 35) *Käisi-när^oka* 'fjällspetsudden'. Lapin sm. *-kaisa* korkeiden tunturien nimissä < lp. *kai^ese*, *gaiⁱsa*. On epäiltävää, kuuluuko tähän myös Tervolan — Alatornion *Kaisavaara*.

Kaitavuono Inarin Paadarjärvässä, lpI *Skäi'di-vuona*. Tähän ryhmään voivat kuulua myös *Kaita-aapa* (Sodankylä), *-maa* (Kittilä), *-tunturi* (Kemijärvi), *-vaarat* (Savukoski). V. 1688 mainitaan Skaitama sen paikan nimenä, johon Sodankylän kirkko päätettiin rakentaa. lpI *skäi'di* 'ylänkö', N *skai'de* 'landet mellem to elver som løper sammen' (samoin kuin Lapin sm. *kaita*), ja Sodankylän kirkko sijaitsee tällaisen »kaidan» kärjessä, Kitisen ja Jeesiöjoen yhtymäpaikassa.

Kaitamojärvi Länsi-Inarissa, lpI *Kaiⁱ'Dam-jäu^u'ri*; vrt. *kaⁱ'dad* »kaitua», kaikota'.

Kajavasaari Inarinjärvässä, lpI *Skäiⁱje-suälii*.

Kakkimalompolo Petsamon kylässä, lpKo (Tanner 16) *Kahk(k)imaš* l. *Kahk(k)imaluobbal*, *Kakk(e)ma'luobbal*; vrt. lpKo *kä^hkked* 'hangata, kuluttaa; nyrhätä'.

Kammikivitunturi Petsamossa, lpKo *Kämm^e-kiⁱed¹G(-tuDDar)*; vrt. *kämm^e-kiⁱed¹G^E* 'lapintakan otsa- l. kamanakivi'. Sm. *kammi* 'Jäämeren rannikon lappalaisten turvekota' (< norj. *gamme*).

Karikasniemi (virallisesti *Karigas*-) Utsjoella Inarinjoen alajuoksulla, lp. *K^oäre^yáš-när¹Gä*.

Karppiskantama, ylänkö l. »morosto» Inarissa, lpI *Kärbis-küä^{DD}dim-mōrastah* 've-neenkantomorosto'.

Keltavaara Suonikylässä (Nickul 44), lpKo *Keltvärr*; lähistöllä on *K^eel¹D^A-tšielj*-niminen selänne. Ruijassa on *Giel¹da-varre* (Kvænklubben), jota Qvigstad (97) vertaa sanaan *giel¹da* 'Lycopodium complanatum'; tämä taas on laina sm. *kelta* sanasta, tuolla kasvilla on näet painettu keltaista.

Kelujoki, *-järvi* Sodankylässä, v. 1754 (I.F., I 238) Källojerf, mutta varhemmin nimessä oli *l:n* asemesta *lv*: v. 1643 (Tresk) Kelffwe T(räsk), (Schefferus 282) källueiaur, 1724 (J.F., III 556) Kelfvojerf, 1767 (I.F., III 188) Kelfwojerfwi⁴. Ks. Erkki Itkonen, Olaus Sirman kotiseudusta ja kielestä (Vir. 1940, s. 342—3). Vastaavanlaatuinen *lv > l*-tapaus on Sodankylän suomenmurteessa *salvu > salu* 'salvettu jäämä'.

Kerttulahti Inarinjärvässä, lpI *Kiär¹dü-lüöh¹tä* 'vannelahti'.

⁴ A. J. Sjögren mainitsee Sodankylän »kinkerikuntaan» kuuluneen v. 1760 *Kelujärven* (*Kelvijärven*), Anteckningar om församlingarne i Kemi-Lappmark s. 169.

Kettujoki (varhemmin *Keptujoki*) Muddus- ja Paadarjärven välissä, siinä *Kettuköngäs*, lpI *Këäp'tü-vei*, -*këuⁿis* (Andelin 181 Keptvejok, J. F., III 321 Käptovei, mutta jo v. 1758 Kettowei, J.F., III 570).

Kielisen maat, *Kielisvaara*, selänteitä Pohjois-Kittilässä, *Kielisenpalo* P.-Sodankylässä, *Joki*- I. *Joenkielinen*, tunturi Inarissa, *Vesikkokielas* Muoniossa. Vrt. lpI *kielas*, N *gielås* (< skand.) 'lang, smal og hoi åsrygg, lang, smal og flat forhoining'.

Kiertämöjärvet, -*joki*, -*pää* Koillis-Sodankylässä, osaksi Suonikylässä, lpKo *K'ïēr'Dam-johkk*, (Tanner 17, 18 *K(i)erdam'johkk*), mutta *K'ïēr'D-^uaiivaž*, (Nickul 45) *Kiertoaiv*. Lp. nimien lähtömuodoiksi sopisi kolmekin eri sanaa: Ko *kïēr'D^E* 'säie (nuoran, köyden); hirsikerta (esim. puu- ja turvekodan)', *kïēr'D^E* 'vanne' ja *kïēr'D^{DD}* 'kärsiä, sie-tää'. V. 1740 mainitaan Kertam Jäinsu, Kertomjäensu, Ala- ja Ylikertamajerfwi sekä v. 1746 Kiärdemansu Inarin, Sompion ja Suonikylän rajapaikkoina (I.F., III 145—6, 156).

Kitkajärvi, myös ent. lapinkylä (alueeltaan suunnilleen nyk. Posio); vanhat kirjoitustavat erittäin moninaiset: v. 1593—1687 Kidka(Järff), Kidkaiärfvi, Kidkajerf, Kiedkajerf, Kietker, Kijetkajerff, 1603—07 Kitke, Kitki, Kitkierffue, Kittekij, 1598—1691 Kittka, Kittkaiärff, Kidtkajärfwi, Kitka(Järffwi), 1570—1614 Kikerjauri, Kijkijerfwij, Kijgga Järffui, Kijchkaierffuen kyla, vieläpä 1581 Kättkaierfui (I.F., I—IV; Tresk; Schefferus; Johnsen; Vir. 1899, s. 68—70). Niiden perustalla on vaikeaa rekonstruoida oletettavaa lp. nimimuotoa, mutta se voisi olla **Kitke-* tai *KidGe-jaure. Samaa alkuperää lienee myös *Kitkiövaara* (Karunki — Alatornio), *Kitkiöjärvi* (Kaaresuvanto).

Kolmisjärvi (myös *Kolmus-*?) Inarissa, *Kolmisoiivi* Inarissa ja Utsjoella, lpI *Kolmiš-jäu'rī*, -*öäi'vī*, v. 1766 Kolmisoiivi.

Kornettivaara Suonikylän ja Paatsjoen kylän rajalla, lpKo *Körnē²ķ-vārr*; vrt. *körnē^hķ* 'kalakukko'.

Korttojärvi Ruotsissa (Tornionjoki — Laimolahti), lp. (MO IV—V 66) *Kuor'tu-jaure*; *Korttovaara* ja -*vuoma* Alatorniolla.

Koskelojoki, laskee Nitsijärveen Inarissa, tunt.-lp. (E.I.) *Kūšš'ki*; *Koskelojärvet*, tunt.-lp. *Kūšš'kal-jäu'rri^hķ*, I *Kūšš'kullū-jäu'rīh* (kartassa Kuoshkuljärvi). Vrt. (Qv. 98) *Guoš'kil-suolo* Storholmen Lerresfjordissa.

Kossijärvi Suonikylässä, lpKo (Tanner 18) *Kolš'jaur*; vrt. Kildin *kōš* 'pinnalta kuiva, sisältä märkä, mutta ei vielä kovin laho koivu'. (Sm. *kossi* 'pieni lohi'.)

Kotusaari, norj. Hamnholmen, Länsi-Ruijassa, lpN *Guow'de*- I. *Guow'dá-suolo* (sjøorm- eller midtholmen); Qv. 56: »jfr. fn. *kotu*, *sjøgang*».

Kuivakapperi, Raututunturien keroja Inarissa, lpI *Kūūva-kapp'ēr* 'Kuuvanlakki'; *Kuuva* on inarinlappalainen sn. Vanhanaikainen miehen kesäpäähine oli sarkainen patalakki.

Kultamasalmi Kuusamossa v. 1687 (I.F., III 43), 1729 (III 92), vrt. lpN *gol'det* 'drive rovfiske i elv', I *kol'Ded* 'nuotata'; Inarissa on *Kol'Dem-jäu'rī*.

Kuuhu(lahti) Ruotsin Torniojärvessä, lp. (MO IV—V 65) *Kuötvu-luökta*, v. 1568 Kåffuo.

Kuokkala, tunturi Torniojärven seudulla, lp. (MO IV—V 52) *Kuökkäl*, gen. *Kuöggäla*.

Kuola (väärin *Kuolla*), kaupunki Muurmannin rannikolla, -*joki* Kuolan niemi-maalla; *Kuola* kirjoitettiin v. 1596—1731 *Cola*, *Kåla*, *Koull*, ja samaa paikkaa tarkoitti myös *Kuolansuu*, 1590—1607 *Colasw*, *Kolansöö*, *Kolendzu*, *Kolandzw*, adj. *Colensuiske* (I. F., IV; John. 55). *Kuolan* lappalainen nimi on *N* (Friis, En Sommer 154) *Guoladak*, *Ko Kūv.w^hk*, *Kld. Kuūw.w^hk* (< *Kuolandák)⁵; saman seudun *Kuolajoki* on *Kld. Kūll-jòck* (sanasta *guolle*, *Ko kuoll*, *Kld. kūll* 'kala'. *Kuolandák-asua vastaisi suomessa *Kalanne, -*nteen*). Samaa alkuperää ovat *Sallan* ja *Rovaniemen Kuolajoki* sekä *Sallan* ja *Kittilän Kuolajärvi*. *Kuolajärven* ent. lapinkylän nimi kirjoitettiin v. 1570—1692 *Colleauer*, *Gullijauri*, *Kolleierffui*, *Källaierrff*, *Colejerff*, *Kole Jerfwe*, *Koljärff*, *Kolo Jerfwij*, *Kolaierffui*, *Cuolajärfwi*, *Kuola Jerffuen kylä* (I. F., I, III, IV; Hammond; Johns.; Vir. 1899, s. 68—70).

Laanapää, tunturikero, *Laanila*, talo, *Laanioja*, -*lauttanen*, pieni joki Etelä-Inarissa, *Laanijärvi* Savukoskella, *Laanisellä* Etelä-Inarissa ja *Koillis-Kittilässä*. Vrt. lpI *länä* 'koivunvesa' ja *läna* »lihakaltio», kylmä lähde, johon suolan puutteessa upotettiin syksyllä peuranlihoja (»laanilihaa»). *Laanipalo* Ruotsissa (Kiiruna — Kurravaara), lp. (MO IV—V 20) *Lätñi-puöllän*; vrt. *lätñi* 'björkbuske'.

Lammaslahti Inarin Nitsijärvessä, lpI *Läbbuš-lüöh'tä*.

Lankovuono, norj. Langfjorden, Ruijassa, lpN (Qv. 39) *Lag'go* Langfjordelva, *Laggo-vuodná* Langfjorden.

Lapkea, norj. *Loppa*, kylä Ruijassa, lpN (Qv. 68) *Lap'pe*. Tornionjoessa on *Lapkea*-niminen koski (Kolari). Vrt. myös lp. *lap'pet* 'kadottaa' ja *lap'pád* 'ohi'.

Lavivaara Enontekiöllä, lpEn. *Läv-värr*; vrt. lpN (Kt) *lävv*, akk. *lävi* 'acquaintance, person one knows; kjenning' tai *lävvò* 'summer tent; sommertelt', sm. 'laavu'.

Lemmenjoki Länsi-Inarissa, varhemmin *Lemmejoki* (C. E. Rancken, Reseberättelse, Tidskrift för Finlands landtbruk och skogshushållning 1866 n:o 4—5), *Lemmetjok*, -*järvi* (And. 180), *Lemmäjok(i)*, *Lemmänpäänjärvi*, -*pääntunturi* (J. F., III 314, 322), v. 1758 *Lemma elf* (III 570). *Fellman* ruotsintaa *Lemmäjok*'in »*Clementsselfven*», ja samaan hn:een viittaa myös *Andelinin Lemmetjoki*, jonka *t* lienee hänen oma lisäämänsä (lp. *Lēmēt*, *Lemeh* *Klemens*, *Klemetti*). *Fellman* mainitsee *Tenon* lappalaisen *Clement Nilssonin*, jonka v. 1776 syntynyt jälkeläinen käytti sn:eä *Lämmä* (J. F., II 111); *Andelin* (s. 199) kirjoittaa nimen: *Lemma*. Tämä suku (lapiksi *Leämmä*) on jo sammunut. *Lemmenjoki* on lpI *Lemme*, gen. =, tunt.-lp. *Leämmi*, gen. =, eikä ole luultavaa, että se johtuisi *Klemetistä*. *B. Ervast* (I. F., I 98) tietää *Limingan* saaneen nimensä muka muinaisesta *Lemmi-lappalaisesta*. *Leämmis-jäg'G*-niminen »jänkä» on Pohjois-Kittilässä sijaitsevan *Pokan* seuduilla. *Lemmenjoki* saa alkunsa pienestä *Leämmeyäs-jäu*'rista; *L.-jäg'G* on *Lemmen-* ja *Repojoen* latvoilla. *Leämmeyäs-* nimellä voi olla yhteyttä *Lemmingäs* (*Lemminkäinen?*)-nimiseen henkilöön tai olen-

⁵ Sana *Kuola* lienee käsitettävä lyhennykseksi *Kuolansuusta*, ja sitä ovat ehkä karjalaiset lapinkävijät käyttäneet jo ennen kuin venäläiset muotoa *Kola*. Ensimmäinen ven. maininta tästä on v. 1265 (yhdyssana *Kolo-Perm*).

toon, jonka Enontekiön Peltovuoman ja Kittilän seudun kuulu lappalaisnoita Peivas (Päiviö) voitti (J. F., II 136). — *Leämméγaš* soveltuu hyvin lainaksi sm. *Lemmin-käisestä*.⁶ — *Lemmi(n)joki*, v. 1595 Lemmijocki, (norj. Lakselva) Ruijassa, *Lemmin-vuono* (v. 1738, I.F., I 496 Lemmiwuono), Porsangerfjorden, lp. (Qv. 90) *Læwdnjá-jokká*, *Læwdnjá-* l. *Læwnja-vuodná*. Johnsen (s. 62) arvelee, että Lemojerff (v. 1551) tarkoittaa *Lemmijärveä* (= ? Qv. 90 *Læwdnjá-jaw're*). V. 1558 mainitaan Porsangerin nimenä *Limmingefierd* = Lemmivuono (John. 10).

*Lenkoniem*i Inarinjärvessä Nanguvuonon seudulla, lpI *Leñni-nar'gä*. Vrt. lpN (Kt) *lædnjot* 'gjøre forsøk på å legge sig ned, efterat kløvene er lagt på (om kløvren)', I *lëñ'ñud*, Ko *lëñ'ñud* (ja *-ñeD*) 'maata, loikoa'.

Leutolahti Inarin Muddusjärvessä, lpI *Lëäu'dö-lüöh'tä*. Ruijassa on *Læw'do-borrá* Vestre Bustanes (Qv. 75). LpN *læw'do* 'rank, næsten atkcek' ei merkitykseltään oikein sovellu pn:iin, paitsi jos otaksutaan lpI *L-ön* olleen alkuaan hn.

Luomusjärvet Utsjoella, lp. *LüöBmos'-jäurri'hk*; vrt. lpN *luobmo 'rummelig plass'.

Mahlatti, Inarinjärven suurimpia saaria, lp. *MahläDijDž*, (J.F., III 319) *Mahlädde* (h lpI:n mukaisesti < *k).

Maitokoski Paatsjoen keskijuoksulla, lp. *Mä'i-ēdo'hk(-kūš'k)*, (J.F., III 326) *Majadagkuoska*, (Qv. 6) *Maida(g)-guoš'k*. Nimi johtuu kolttien arvelun mukaan sanasta *mä'i-ēdeD* 'myöhästyä'. Kosken norjalainen nimi Melkefossen on käänöslaina suomesta.

Mantojärvi, -kosket Utsjoella, lp. *MāDDā-jäu'rī*, -*kuoihkā't*; vrt. *māDDā* 'tyvi; (yhdyssanoissa myös:) etelä'. *Mantojärvi* on myös Kittilässä, *Manto-oja*, -*selkä* Savukoskella, -*vaara* Kittilässä ja Sodankylässä, -*vuoma* Kittilässä, v. 1687 (I.F., III 42) *Mandokäski* Kuolajärvellä. Sm. *manto* merkitsee SS:n kokoelmien mukaan mm. '(vaahto-)kermaa, puunrunkoa, heinäljajia' ja Pohjois-Suomessa varsinkin 'meltorautaa'.

Naamajärvi Inarissa, lp. *N'āñmi-jäu'rī*.

Nautajoki, laskee Inarin Repojokeen, lpEn. *NauDah-johka*; vrt. lpN *nāw'det* 'gi navn, kalle, bestemme navnet'.

Nilijoki, Tenon lisäjokia Utsjoella, lp. *N'il-jöhhkä*, (And. v. 1859 *Nilljok*, J.F., III 254 *Njuljok*). Lapin suomen *nili* (< lp. *njállä*, *ñollä*) merkitsee 'pientä patsasaittaa'.

Noppavaara Länsi-Inarissa 1) Solojärven, 2) Menesjärven seudulla, lpI *Nopp'e-väri*; vrt. I *nopp'e* 'nyppylä'. *Noppa* 'tippa, pisara', etenkin Pohjois-Suomessa (SS:n kok.).

Nunnanen, kylä Enontekiöllä, lp. *N'unnās* (< *njunni* 'nenä, nokka'); Ruijassakin on *Njunnas* (nase), Qv. 55. *Koju* (= koivu-) *Nunnanen* ja *Mänty-N.*, vaaran nokkia Ruotsissa (Kiiruna—Kurravaara), lp. (MO IV—V 21) *Söski-ñuñēs* 'björknäset' ja *Peä tsi-ñuñēs* 'tallnäset'.

Nuorajärvi Ruotsissa (Kiiruna—Kurravaara), lp. (MO IV—V 21) *N'üöra-jäurē* 'undervattensgrund'; vrt. *ñüorra* 'undervattensgrund'.

⁶ Tällöin voi olettaa, että *Lemme*, *Leämmi* on lyhennysmuoto *Leämméγašista*. (Suomen kielessäkin on vastaava tapaus (Lönnroin sanak.): *Lempi*, *Lemmin* II 'Lemminkäinens fader'. *Lemmi* = *Lempi* II.). Utsjokelaiset pn:et *Leämmäš-jöhhka*, -*šäi'vi* taas näyttävät palautuvan sukunimeen *Leämmä*.

Näätämö (varhemmin *Näytämö*), kolttakylä (norj. Neiden) Etelä-Varangissa, *N.-joki*, saa alkunsa Koillis-Inarista, lp. *N'au'Dam*; nimet kirjoitettiin v. 1593—1740 *Naytämæ*, *Näyteme*, *Neutemä*, *Neudama*, *Neudoma*, *Neauffdoma*, *Nougdoma*, *Neidoma*, *Neigden* (I.F., I, III, IV; Tuderus; John.), 1820-luvulla (J.F., III 317) *Nieudamjok*, v. 1837 (E. Lönnrotin matkat, I, 378) *Näytämö* l. *Näätäjoki*, And. 183 *Näytemän* (!) virta. Koillis-Inarin tunturilapissa *Näätämö* on *N'ëäü'Dam* ja *N.-joki* (E.I.) *N'ëäü'Di*.

Otsamo, tunturi Inarissa, kirkonkylän seudulla, lpI *Otsōmadž* < *ottsöd* 'koloa, kuoria (puuta)'. Nimi olisi suomennettuna 'kolomainen, kuorimainen' ja johtunee tunturin paljaasta laesta.

Orajärvi Sodankylässä, lp. (Tresk v. 1643) *Orra T(räsk)*, (Schefferus, Lapponia 283) *Orre Iaufræ*, (284) palus *Orra*, (v. 1767 I.F., III 188) *Årajarf(wi)*, vrt. lpI *oari* 'ora, naskali' tai *orrä* 'nuora' (Sjögren, Anteckningar om församlingarne i Kemi-Lappmark, s. 64, Hammondin mukaan) *Orejauri*. (Ks. Erkki Itkonen, Vir. 1940, s. 342.)

Ounasjoki Kittilässä ja Rovaniemellä (*Ounisjoki* Enontekiöllä), v. 1598 *Onesiocki*, 1675 *Åunis Jochi*, 1687 *Åunas Joki*, 1730-luv. *Ounasjäki*, 1752—66 *Ounasjok*, 1675 *Aunis Jochi*, 1738 *Aunisjocki*, *Aunosjocki*, 1642 *Aeunis fluvius*; *Ounisjärvi* ja *-tunturi* Enontekiöllä, 1738 *Aunisjärf(wi)*, *Ounaskoski* ja *-vaara* Rovaniemellä, 1598 *Ånäs kosk* (I.F., I—III; Tresk; John. 147); 1732 mainitaan *Per Aunis Sodankylästä* (I.F., III 104). *Ounas-* ~ *Ounis-* on todennäköisesti lp. alkuperää. On vaikea tietää, onko *Aunis*-muoto ollut kansan käyttämä vai ainoastaan kirjoitustapa. *Ounasta* vastaisi lapissa lähinnä *Oawnes ja *Aunista* *Āwnás; lapissa onkin sana *āwnás* 'emne, materiale', mutta se ei merkityksensä puolesta oikein sovellu pn:iin.

Paksuvuono Inarissa Paatsjoen »luusuan» seudulla, lpI *Pak'š-vuona*; vrt. *pak'šä* 'oravan keväällä paisuvat kivekset (kelpasivat entisille metsämiehille ruoaksi)'.

Palsitunturit Ivalojoen etelärannalla Inarissa, tunt.-lp. *Päls'ihk* (pl.). Sm. *palsi* 'jankko, savikerros; hiekan- ja savensekainen maa', mm. *Kemi*, *Alatornio*, *Karunki* (SS:n kok.).

Parsi (gen. *Parsin*), talo Tenon rannalla Utsjoella, lp. *Pär'š'i*; vrt. lpN *bar'še* 'en som er rød og pløsen, værbit'.

Pasasjoki, *-järvi*, *-pää* Etelä-Inarissa. Nimen voisi luulla johtuvan sn:stä *Pasanen*, mutta originaali onkin lpI *Pazzādž-jüha*, *-jäu'ri*, *-öäi'vi*, tunt.-lp. *Pasäs-jòhká*, *-jäu'ri*, (J.F., IV 122 *Pasasjaure*), *-öäi'vi*. Määreosa *pazzādž* (< *pasè*) 'pyhänen' viittaa muinaiseen pylvontapaikkaan.

Paunu, laakso Ruijassa, norj. Bognelvdalen, lp. (Qv. 133) *Bawdnja*. Sm. *paunu* '1) rapakko, lammikko, 2) paanu' on eteläinen sana; pohjoisin esiintymispaikka *Kajaanin mlk.* (SS:n kok.)

Periljärvi, *-koski* ja *-kangas* Enontekiöllä, *Ounisjoen* (= *Ounasjoen*) latvalla, lpEn. *Peäräl-jäu'ri*, *-küoi'hká*, *-küöl'Ban*; vrt. *peäräl* 'helmi'.

Pieruämmäri, maanselkä Inarissa lähellä Utsjoen rajaa, tunt.-lp. (E.I.) *Përröm-*

äbmär. »Perrom, en forntida gudomlighet, hvarom man numera ej vet annat än att han bodde i en mycket låg . . . mark, som i Perromabmer . . .» (J.F., II 143).

Pikajärvi Utsjoella, tunt.-lp. (E.I.) *Pi^lgge-jäu^lri* 'Biggan l. Birgitan j.'

Piskijärvi Inarissa, lpI *Pis^kl-jäu^lri*; vrt. *piš^lkoð* 'kirkua'.

Porojärvet Paatsjoen alajuoksun seudulla, lpKo *Poar^a-jäu^{rv}* < *póar^a* 'paarma'.

Punakas, kylä (norj. *Bonakas*) Ruijassa, lp. (Qv. 44) *Bonjakas*; »jfr. *bodnjât* dreie, vende. (B.-)Elven gjør en stor bøining».

Rahajärvi, laskee Inarinjärven lounaiskolkkaan, lpI *Rāha-jäu^lri* (J.F., IV 122 Rahi-javre); vrt. *rāha*, *rāuva* 'naisten ennen vanhaan käyttämä liivin tai hihattoman röijyn tapainen pukine'.

Ratkomahuippu Ison-Pelsan luona Inarissa, tunt.-lp. (E.I.) *rātka-tšöbma* l. *-tšöhk^lka* (*rātka* 'poroerotus'); Lapin sm. (Enontekiö) *ratkoa* merkitsee myös 'erotella poroja'.

Reis(i)vuono (norj. Bugøyfjord) Varangissa, lp. (Qv. 15) *Rei^s(d)-vuonna*. V. 1766 (John. 248) Reisa-Oive, tunturi Inarin itärajalla.

Repojoki, laskee Ivaloon Lounais-Inarissa, lpI *Riemäš-jüha*. Sen latvoilla on vaara, tunt.-lp. *Riemäš-värrä*, vaikka joen nimi tunt.-lapissa on *Rieva-jöhka*, En. *Rieban-johka*. Määreosaan vrt. I *riemmað* 'ryhtyä, ruveta'. 'Repo, kettu' on I *riemtiis*, joten *Repoli*enee virheellinen käännöslaina. Tunturilappalaiset ovat näille seuduin muuttaneet verrattain myöhään, ja *Rieva-* tuntuisi olevan jonkinlainen käännös sm. *repo*-sanasta (En. *Rieban-johka* on sellainen varmasti); vrt. tunt.-lp. *rievän* 'repo, kettu'. — *Revojoki*, laskee Saariselältä Luiroon Sodankylässä, lp. (J.F., III 388) *Riemurjokka*.

Reposaaret Inarinjärven pohjoisrannalla, lpI *Ripp^l-süöl^lüh*; vrt. *ripp^lä*, *riva* 'rikka; vesikasvi, kuten *Ranunculus aquatilis*'.

Rikkataival, saari Akkalan-Imandran rannalla, lpA *Rihk*, *Rik-suol* 'rikkisaari' (ks. kirjoittaja, Koltan- ja kuolanlapin sanakirja, s. 1010).

Ripänen, vaara Ruotsissa Torniojärven pohjoisrannalla, lp. (MO IV—V 63) *Ripapas-värrä*.

Rippisalmi Nuortijärvässä Kuolan-Lapissa, lpKo *Reh^hpp-tšü^ll^m*; vrt. *reh^hpp^l* 'riekko'.

Ritakoski Inarin Joenjoessa, lpI *Ru^ätti^li-küös^lkä*.

Riuttasjärvet (Tanner 28) ent. Petsamon alueen Suonikylässä, lpKo *Riu^ldi^hk- l. Ri^{eu}de^hk-jäu^{rv}* (Tanner *Ri(e)vduk²*-). Lapin suomessa *riutta* merkitsee mm. 'isoa peura-hirvasta'; vrt. Ko *reu^lD^A*, I *riäu^lD^ü*, N *-riew^ldo*.

Räkkijärvi Koillis-Inarissa, lpI *Rekk^li-jäu^lri*, tunt.-lp. *Rěähk^lki-jäu^lri*. Vrt. lpKo *rěähk^lk^E* 'räähkä, synti'; kolttia on ennen vanhaan asustanut niillä main. S. *räkki* '1) kuuma, liian kuuma, helle', 2) 'rakki', 3) 'nuora', 4) 'ryhti' on eteläinen sana, joka tunnetaan pohjoisimpana Muhoksella 'nuoraa' merkitsevänä (*räkkirauta* Sallassa asti; SS:n kok.).

Sakkaravaara Enontekiöllä, lp. *Tšahkkar-värrä*. Myös Ruotsissa on *S.-vaara* (Rautasvuoma — Torniojärvi), lp. (MO IV—V 19) *Tšaakkar-värrä*. Vrt. Sakkaramäki (Pihtipudas); appell. *sakkara* 'kaljassa oleva mallasjytynen' (Utajärvi), 'jauhokokkare' (Iitti). (SS:n kok.)

Salkko, kylä Inarissa Ivalon Lismajoella, lp. *Tšäl^{eh}kü*, Länsmanin lp.-suvun erään

haaran liikanimi. Enontekiön suom. Salkko = Salomo; S. Näkkäljärven lp. liikanimi oli myös *Tšäl^{eh}kü*.

Sallivaara Inarissa, tunt.-lp. *Säl'lo-vārri'*. Vrt. myös *Salla*, kylä (ja = ent. Kuolajärven pitäjä), *Sallajoki*, -*järvet*, -*tunturi*.

Samettitaival Länsi-Inarissa Menes- ja Paadarjärven välillä, lpI *Šammaf'-mūšt'ki*.

Saunajoki, Tuuloman lisäjoki Kuolan-Lapissa, lpKo *Sau'n-johkk*, (J.F., III 329) *Sounjok*, ven. *Саун* l. *Соун*, paikka Saunajoen (v. 1608, Haruzin, Russkie lopari 456 *Рльчка Шевна*) suulla.

Saunari, Inarinjärven saaria, lp. *Sáun̄ar* (Qv. 261 *Səw̄n̄jaraš*).

Seväsaari Inarin Iijärvessä, tunt.-lp. (E.I.) *Seäve-suolu* sanasta *seävi* 'häväs, »lapaharja»; kartassa on Kaulasaari (*tšävi* 'kaula'), jota ei paikkakunnalla tunneta. Muuten *sevä* (< *tseävi*) merkitsee Lapin suomessa 'kovaa lunta'.

Siltasaaret Inarinjärvässä, lpI *Šalvain'-süöl'lüh*; vrt. *Saldaign*, naisennimi v. 1681 Inarissa (I.F., III 24). Tämä hn. johtuu mahdollisesti *šal've* (~sm. *silta*) sanasta.

Sinettivaara Ruotsin-Lapissa, lp. (Köncämä, Lagercrantz 786) *si n^uha*. Vrt. myös *Sinettä*, kylä Rovaniemellä.

Sodankylä (murteessa *Sovan-*), kunta, kylä ja ent. lapinkylä; nimi kirjoitettiin v. 1550—53 Suothakyllä, Suotakijlla l. -kylä, 1581—1686 Sudankylä, Sådankyla, -kyllä, -kijell, Sodankijlla, Sodekylä, Sodemkol, Soddenkiil, Sodenkyhle, -kula, -kyll, -kylä, 1563—1600 myös Sowann by, Soffuan kylä, Sovankield, Savan Kiels (I.F., II, IV; J.F., I; Hammond; John.). Verokirjurit käsittivät ilmeisesti, että *sovan* oli *sota* sanan genetiivi, ja tästä voidaan päätellä Kemin murteessa jo 1500-luvun puolimaissa tavatun itämurteiden mukaista *t:n* heikon asteen edustusta. A. J. Sjögren kirjoittaa (Anteckningar om församlingarne i Kemi-Lappmark, s. 144): »Sodankylä . . . Dess namn betyder k r i g s b y, och är äfven av Ryssarne alldeles ordagrannt öfversatt med *рамноу ногость*, samt skall hafva sitt ursprung ifrån de krig, som de fordna Lapparne sett sig föränlätne att föra med Ryska ströfpartier . . .» Tämä selitys tuntuu kyllä järkevämmältä kuin erään Lapin entisen papin arvelu, että Sodankylä olisi saanut nimensä ruotsin sanoista sådan kyla, sillä seudun talvi-ilmastosta on maamme kylmin. Mutta pn:n »sotainen» alkuperä käy epäiltäväksi, kun tiedämme, että se oli vanhalla Inarin murteella (A. V. Forsmanin v. 1886 tekemän muistiinpanon mukaan) *Soavvadžil* (tai *Suävvdžil*) ja että taruhenkilö *Tšoaava* (*Čoaava*) oli muuttanut Inarista Ruijaan, jossa hänestä tiedettiin kertoa Tenolla, mm. Pulmangissa (Qvigstad, Lappiske eventyr og sagn, I 382—385, II 400—402). Miehenimeä *Söavvä (resp. *Suävva) tarkoittaa ilmeisesti *Sovia*, *Soffu(i)a*, *Sowa* verokirjoissa 1500-luvulla Inarissa ja Aviovaarassa; pn. *Sovajärvi* on Sallassa. (Tarkemmin: kirjoittaja, Vir. 1920, s. 53, 1942, s. 13, Suomen lappalaiset, II 497; Erkki Itkonen, Kalevalaseuran vk. 35, s. 172—73.)

Soiminiemi Petsamon rannikolla, lpKo (Tanner 29) *Soim'*.

Solmusjärvi Koillis-Inarissa, lpI *Sol'muš-jäu'ri*.

Somasjärvi Enontekiöllä, lp. *Somäš-jäu'ri* (myös *-öai'vi* tunturi), tietymätöntä alku-

perää. *Somas-lad'do* (Qv. 263) on Tromssan amtissa. Lapin suomessa on tähän kuumatonta sana *somas*, gen. *somhän* 'soma'.

Somaslaksi Ruotsissa (Stordalen — Abisko); lähellä sijaitsee (MO IV—V 39) *Tšömuhas-rèöppē* 'bog-nischen'.

Sompio, kylä, ent. lapinkylä, *Sompiojärvi* Sodankylässä. V. 1593 kirjoitettiin Sombi(j)a, Sumbia, 1572—1687 Sombio(iärrf), Sãmbio, Sompio, Sombieby, Somy, Sombe, Sumby, 1599—1672 myös Subbe, Subbi, Sobby, Saebe. Pn. *Sompiomarasto* on Kittilässä, -*vaara* Sallassa (kirjallista alkuperää on Aleksis Kiven Seitsemän veljeksien Sompiosuo); hn. Sombie, Sombio, Sombe, Somby, Sombi, Sumby, Sumbu, Sobbe esiintyi v. 1553—1614 Koutokeinossa ja Aviovaarassa, sn. Sombia 1700-luvulla; myöhemmin siitä tuli Sombi ja sitten (hienommasti?) Somby, mutta Sompio on säilynyt sn:nä Kaaresuvantoon muuttaneella sukuhaaralla. Sompion kylän lp, nimi oli A. V. Forsmanin v. 1886 Inarissa tekemän muistiinpanon mukaan *Suobbad*. Ruotsinlapissa on sana *suobbat* ($t < d$) 'snöbro över älv l. över klyfta'; paikoin 'endast ortnamn, särskilt på sjöar och bäckar' (H. Grundström, Lulelappsk ordbok). *Suobbat*-niminen paikka on myös Jällivaarassa.⁷

Sotajoki, laskee Ivaloon etelästä, *Sotakoski* Ivalossa, lpI *Tšüðde-jüha*, -*kšš'kä*; vrt. *tšüðe* 'tšuudi, vainolainen (tarinoissa)'. Vrt. myös *Sotajoki*, -*taival*, -*tunturi* (Savukoski); -*vaara* (Sodankylä); -*jänkä* (v. 1724—46 Satajänck, Sodajäncka, Sådajänkä, Sudejänkä), eräs Sodankylän rajapaikkoja (I.F., III).

Suksivaara ja -*vaaranlehto* Sodankylässä Riestojoen seudulla, lp. (J.F., II 157) *Shoktshavarevashas*; siellä on muinoin ollut Maderakko-jumalattarelle pyhitetty »alttari». Vrt. lpN (Friis) *šovča*, *šokčaga* 'en Indretning at fange Harer med', T *tšok'tš* 'jänislanka, -ansa (Kld.: vipuansa)'; I *vašè*, deminut. *važžädž* 'nuori tiheä männikkö'.

Sulkusjärvi Kaakkois-Inarissa, lpI *Sul'cudž-jäu'ri*.

Suolavuoma Ruijan Koutokeinossa mainitaan v. 1745 eräiden Enontekiöön kuuluvien lappalaisten olinpaikkana (I.F., II 122). Samaa nimeä tarkoittanee (Qv. 116) *Suolo-vuomas-jawret* (pl.) 'holmdalsvatnan'.

Suolisjärvi ja -*vuono* (pitkä, kapea), Inarinjärven koillisrannassa, lp. *Tšuoelis-jäu'ri*, -*vuona*; v. 1598 Kiölisiaur, 1671 Kiullisjärffwi (I.F., I 307, II 12), 1820-luvulla Suolesjaure, Suolle(s)vuono (J.F., III 319, 323). Vrt. lpKld. *tšül'le* ($ü < uo$) 'pitkin, pitkittäin' ja N *čuolo*, *čülli*.

Suonijoki ent. Petsamon alueella, lpKo *Tšüön-johkk*; vrt. *tšüön'* 'hanhi'.

Suonikylä, lapinkylä ent. Petsamon alueella, v. 1593 (I.F., IV 367) Suonila, 1611, 1640 (Bureus) Svenekele, Suenekele, 1750 (I.F., IV 395) Suonakylä, (J.F., I 597) Suonenkyle, v. 1837 (E. Lönnrotin matkat, I 356) Suonikylä, lp. *Suennijel*, (J.F.) Suniel, (E. Lönnrotin m., II 66) Synjel, Syngel; ks. kirjoittaja, Koltan- ja kuolanlapin sanakirja, s. 1018; Erkki Itkonen, Petsamon *Suonikylän* nimi ja siihen liittyvä tarina (Kalevalaseuran vk. 35).

⁷ Voisi ajatella, että *Sombio* jne. muinaisena hn:nä palautuisi lp. *soab'be* 'sauva' (~ sm. *sompa*) sanaan.

Suorsapää, tunturi Inarin kaakkoisrajalla, lpI *Tsuqazavž*, Ko *Tsuwzzaž*. Vrt. Ko *tsüör's^A* 'sorsa', joka on ehkä ollut suomalaisen pn:n antajan mielessä.

Syysjärvi Pohjois-Inarissa, tunt.-lp. (E.I.) *Tšöäuhhtšes-jäu'ri* (J.F., III 322 Tjuodsejaure). Vrt. lpN *coavces* 'simle, som har mistet kalven sent på våren, om sommeren eller først om høsten'; 'syksy' on *čák'čá*, gen. *čáučá*.

Tahkovaara Ruotsissa Torniojärven seudulla, lp. (MO IV—V 69) *Tacku-värre* 'gerningsberget'?

Talvasvaara Kaakkois-Inarissa, lpI *Täläs-väri*; vrt. *tälas* 'kengän heinäpanos'.

Tappolahti (norj. Tappeluft) Länsi-Ruijassa, lpN *Dap'pe-luok'tá*; Qv. 134: »kalles også *Dap'po-l.* og forklares av lapper som Drapbugt av finsk *tappo*, drap.»

Teljopeuna, talo Inarinjärven etelärannalla, lp. *Tel'ñi-peu'ñi*; vrt. Telnijerfwi l.-järvi (= nyk. Tennijärvi) v. 1731—36 Kuolajärvellä (I.F., III 127, 129, 144).

Tinajärvi Inarin Lemmenjoella, tunt.-lp. *Támih-jäu'ri*; suomentajan mielessä on nähtävästi ollut *távní*, gen. *táni* 'tina'. *Támih*-nimi voi palautua lpN (Friis) *dabme*, gen. *dame*, I *tamè*, *tamè* 'gluten; Lim' sanaan (~ sm. *tymä*).

Tolosjoki, -koski, -pää Etelä-Inarissa. Voisi arvella nimen palautuvan sn:een Tolonen, mutta niin ei ole laita, sillä 1820-luvulla pn. kuului: *Tovas*-l. *Toosjoki*, lp. *Tovasjok* (J.F., III 311, 315, 324). Pohjalla lieenee lpKo *tövvas* (= N *doawgos*) »touvukset», taakan alusta, pehmike (»takkaporon» selässä)'.
Uuniemi (norj. Nesseby) Varangissa, lpN *Ū-njar'gá*, Qv. 25: »måskje av **Uw'já-njar'gá* (dun-nes), idet sjøfugler kan ha verpet der, før stedet blev bebodd». Lagercrantz (Lappischer Wortschatz, s. 966) sanoo samasta pn:stä: *U'ňar'kk^A* (»aus *uñi^l-ňar'kk^A*? kleine Halbinsel»). Lapin suomessa merkitsevät sekä *uu* että *uuttu* 'pesimäkoloa (puussa) t. -pönttöä' (ks. kirjoittaja, SUSA XXXII, 3: 64).

Uurto-oivi, tunturi Savukoskella. Lapin sm. *uurto* 'sysseuranpyynti' < lpI *or'do*, Kuolajärvi v. 1748 *urdo geino* 'djurfänget om høsten' (J.F., III 371).

Vaasaniemi Ruotsissa (Tornionjoki — Laimolahti), lp. (MO IV—V 69) *Vätsa-när^eka* 'renko-udden'.

Vainospää tunturi Koillis-Inarissa, lpI *Váni-gëssim-öäi'vi*.

Vakkokoski (v. 1598, I.F., I 303: Wackonkoskj) Ruotsissa lähellä Tornionjoen »luusua», lp. (MO IV—V 24) *Vāokō-kuoi^eka*.

Valjasjoki, Tenoon Utsjoella Aittijoen seudulla laskeva puro, lp. (Terho Itkonen) *Väl'lä š-jōkka*. Nimi on johdannainen sanasta *väl'li* 'riista, runsaus' (~ sm. *vilja*).

Vartiotideva, kunnas Utsjoella, Inarin tunt.-lp. (E.I.) *Vär'däm-tievöä*; vrt. *vär'dä^ht* 'tähytellä korkealta paikalta'.

Vartsaari Inarinjärvessä, lpI *Vartt^e ā-suulüi*.

Vierukoski Tuulomajoessa Kuolan-Lapissa, lpKo *Vž^eerr^e* (-*güöš'k*), oik. 'väära koski', ven. *Kpuecy*.

Vihalaissaaret Inarinjärvessä, lpI *Vihaläh* (pl.); vrt. *vihhāl* 'porkka-l. käesverkko'.

Viima(s)saari Inarinjärvessä, lpI *Viimavž* (Qv. 262 *Viimas*). Vrt. *Vei'me^dt-jäurvoš* järvi Kuolan-Lapin Nuortijärvellä.

Vintilätunturi Savukoskella, *V.-vaara* Sodankylässä, *Vintilänkaira*, »kiveliö», Savuk.

— Sodank., v. 1643 (Tresk, I. kartta ja s. 26) WindelJock, Windelawara; vielä 1796 (S. G. Hermelinin kartta) Windelvara. Vrt. (Nickul 75) *Veddelvaarr* (*Ve- < *Vi-*) ent. Suonikylän alueella. Sm. *vintilä* 'pora, kaira' on Pohjois-Suomen murteissa tuntematon (SS:n kok.).

Vironiemi Inarinjärvässä, lpI *Virò-nár'gå*.

Vuoriainen, Mahlatti-saaren korkein vaara Inarinjärvässä, lpI *Värèhadž*; vrt. *väri* 'vaara'.

Väinäjärvi Inarin Väyläjoella, lpI *Väuvih-jäuv'ri* (And. 182 Wäynislumpala).

Edellä olevasta ilmenee, että suomalainen nimiasu on useimmiten syntynyt nojautumalla johonkin lapin sanaa äänteellisesti muistuttavaan, mutta etymologisesti vieraaseen suomen sanaan. Tällöin ovat kyseessä kansanetymologiat. Näissä tapauksissa eivät lainkaan päde ne verrattain säännölliset äännevastaavuudet, joita lappalaisen sanaston ja nimistön mukauttaminen suomeen on lainattaessa yleensä noudattanut. On olemassa myös lappalaisperäisiä kvasiruotsalaisia ja -norjalaisia paikannimiä, joskin paljon vähemmän kuin kvasisuomalaisia, varmaan siitä syystä, että skandinaaviset kielet eroavat lapista äänteellisesti niin suurella määrin. Tällaiset kansanetymologiat ovat huomionarvoisia ja valaisevia, sillä niiden paljastaminen ei yleensä kävisi päinsä ilman lappalaisen originaalin tuntemusta. Voitaneen otaksua, että samanlainen ilmiö on havaittavissa muulloinkin nimistöä kielestä toiseen lainattaessa, vaikka tutkimuksella ei monesti olekaan keinoja sellaisten tapausten varmaksi selvittämiseksi.

L y h e n n y k s i ä :

And. = A. Andelin, Kertomus Utsjoen pitäjämästä (Suomi 1858).

E.I. = Erkki Itkosen kokoelma lappalaisia paikannimiä Pohjois-Inarista ja Utsjoelta (Nimiarkistossa).

I.F. = Isak Fellman, Handlingar och uppsatser ang. Finska Lappmarken och Lapparne, I—IV.

J.F. = Jacob Fellman, Anteckningar under min vistelse i Lappmarken, I—IV.

John. = Oscar Albert Johnsen, Finnmarkens politiske historie aktmæssig fremstillet.

MO = Le Monde Oriental, IV—V: K. B. Wiklund, De lapska och finska ortnamnen vid Kiruna och Torneträsk.

Nickul = K. Nickul, Petsamon eteläosan koltankieliset paikannimet kartografiselta kanalta (Maanmittaushallituksen julkaisuja n:o 26).

Qv. = J. Qvigstad, De lappiske stedsnavn i Finnmark og Nordland fylker.

Schnitler = J. Qvigstad og K. B. Wiklund, Major Peter Schnitlers Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742—1745.

SS = Sanakirjasäätiö.

Tanner = V. Tanner, Petsamon alueen paikannimiä (Fennia 49, n:o 2).

Tresk = Olof Tresk, Kartor över Kemi & Torne Lappmarker 1642 och 1643.

Quasifinnische Ortsnamen in Lappland

T. I. ITKONEN

Ortsnamen lappischen Ursprungs trifft man in Finnland ziemlich reichlich an, in gewissem Umfang sogar im Südteil des Landes. Unter ihnen gibt es eine Gruppe, die man quasifinnisch nennen könnte, weil sie auf den ersten Blick rein finnisch ist. Den wirklichen Ursprung dieser Gruppe kann man jedoch nur aufgrund der Tatsache klären, dass diese Ortsnamen in Gebieten vorkommen, in denen noch heute Lappen siedeln oder in denen unlängst solche gesiedelt haben, so dass man

die lappischen Entsprechungen der Ortsnamen kennt. Der grösste Teil dieser Namen dürfte aus den letzten zwei Jahrhunderten stammen, aber Namen wichtigerer Orte, wie etwa der lappischen Winterdörfer, werden in Steuerbüchern schon im 16. Jahrhundert erwähnt. Das im Obigen vorgelegte Verzeichnis umfasst ungefähr 130 Ortsnamen vorzugsweise aus Finnisch-Lappland, aber auch aus Schwedisch-, Norwegisch- und Russisch-Lappland.